

بررسی انگیزه‌های انتخاب رشته تحصیلی در دانشجویان پزشکی و دندان‌پزشکی دانشگاه علوم

پزشکی بابل

مریم سیدمجیدی*: عضو هیأت علمی، مرکز تحقیقات مواد دندان‌پزشکی، دانشکده دندان‌پزشکی، دانشگاه علوم پزشکی بابل، بابل، ایران.

رضا جودی چلان: دانشجوی دندان‌پزشکی، کمیته تحقیقات دانشجویی، دانشکده دندان‌پزشکی، دانشگاه علوم پزشکی بابل، بابل، ایران.

ثریا خفری: عضو هیأت علمی، گروه آمار زیستی و اپیدمیولوژی، دانشگاه علوم پزشکی بابل، بابل، ایران.
ایمان جهانیان: عضو هیأت علمی، گروه آموزش پزشکی، مرکز مطالعات و توسعه آموزش علوم پزشکی، دانشگاه علوم پزشکی بابل، بابل، ایران.

چکیده: با توجه به این که عوامل مختلفی مانند فرهنگ، شرایط اقلیمی، اقتصادی می‌توانند بر انگیزه‌های افراد در انتخاب یک رشته دانشگاهی مؤثر باشد مطالعه حاضر به منظور تعیین انگیزه‌های دانشجویان پزشکی و دندان‌پزشکی در انتخاب رشته خود در دانشگاه علوم پزشکی بابل صورت گرفت. پرسش‌نامه‌ای پایا و روا در اختیار کلیه دانشجویان سال اول رشته پزشکی و دندان‌پزشکی بابل قرار گرفت که شامل مشخصات فردی و سؤالات مربوط به انگیزه دانشجویان در انتخاب رشته تحصیلی خود بود. داده‌ها با استفاده از نسخه ۱۹ نرم‌افزار آماری SPSS و آزمون آمار توصیفی و آمار تحلیلی chi-square مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفت و $P < 0/05$ معنادار تلقی شد. از ۱۰۰ پرسش‌نامه توزیع شده ۹۹ پرسش‌نامه (۹۹٪) باز گردانده شد. داشتن شغلی با پایه علمی اولین انگیزه انتخاب رشته پزشکی و داشتن موقعیت حرفه‌ای بالا اولین انگیزه برای انتخاب رشته در مورد دانشجویان دندان‌پزشکی بوده است. انگیزه‌های مرتبط با ماهیت شغل به عنوان انگیزه انتخاب رشته دانشجویان پسر بیش از دانشجویان دختر بوده و این اختلاف معنادار بوده است. ($P=0/01$). دانشجویان هر دو رشته پزشکی و دندان‌پزشکی در انتخاب رشته خود به موقعیت اجتماعی و حرفه‌ای توجه داشتند که بیانگر این مسأله است که این مشاغل همچنان در اولویت انتخاب رشته‌های دانشگاهی بوده و طرفداران زیادی دارند.

واژگان کلیدی: انگیزه، دانشجوی پزشکی، دانشجوی دندان‌پزشکی، انتخاب رشته.

***نویسنده مسؤل:** عضو هیأت علمی، مرکز تحقیقات مواد دندان‌پزشکی، دانشکده دندان‌پزشکی، دانشگاه علوم پزشکی بابل، بابل، ایران.

(Email: ms_majidi79@yahoo.com)

مقدمه

آموزش مهمترین عنصر بهره‌وری در توسعه بی‌تردید یکی از اساسی‌ترین تصمیم‌ها برای هر انسان در طول زندگی، انتخاب شغل می‌باشد. بر این اساس، انتخاب رشته، فرآیندی را برای هر فرد به دنبال خواهد داشت که در طول تحصیل با صرف هزینه و وقت زیادی آماده ورود به حرفه مربوطه می‌شود (رایس و همکاران، ۱۹۹۷). امروزه قشر جوان با انگیزه‌های متفاوتی اقدام به انتخاب رشته‌های دانشگاهی می‌نمایند و در بعضی مواقع بدون شناخت و علاقه وارد رشته‌های مختلف دانشگاهی می‌شوند (تاجکی و همکاران، ۲۰۰۸ و ال-بیتار، ۲۰۰۸ و وگلوب، ۱۹۹۹). در این میان گروهی از دانشجویان نیز اقدام به تغییر رشته می‌نمایند که ریشه در عدم شناخت کافی در مورد رشته انتخابی دارد (لاسون، ۱۹۷۶ و رایس و همکاران، ۱۹۹۹) و این امر صدمات زیادی برای هر فرد و جامعه به دنبال دارد. در همین راستا، پزشکی و دندان پزشکی در کشور ما و بسیاری از کشورهای جهان از رشته‌های پرطرفدار دانشگاهی است که رتبه‌های برتر امتحان‌های ورودی را به خود اختصاص می‌دهند. در کشور ما تعداد مطالعات در این زمینه بسیار محدود بوده (هاشمی پور، ۲۰۰۶ و رواقی و همکاران، ۲۰۰۵ و کاظمی زاده و همکاران، ۲۰۱۲) و با توجه به این که عوامل مختلفی مانند فرهنگ، شرایط اقلیمی، اقتصادی و غیره می‌توانند بر انگیزه‌های افراد مؤثر باشند، آگاهی از انگیزه‌های افراد در انتخاب یک رشته دانشگاهی در برداشت آنان از ماهیت آن رشته مؤثر بوده، از یک سو می‌تواند به مسؤلان امر در تصحیح دیدگاه داوطلبان ورود به دانشگاه‌ها نسبت به واقعیت‌های موجود در آن حرفه کمک نماید تا میزان تغییر رشته که با صرف هزینه و وقت بسیار برای دانشجوی و دولت همراه می‌باشد، کاهش یابد و از سوی دیگر با ارتقاء عوامل انگیزشی در رشته‌های دانشگاهی زمینه مساعدتری در جهت پیشرفت و موفقیت تحصیلی دانشجویان فراهم آید. لذا این مطالعه به منظور تعیین انگیزه‌های دانشجویان پزشکی و دندان پزشکی در انتخاب رشته خود در دانشگاه علوم پزشکی بابل صورت گرفت.

مواد و روش‌ها

در این مطالعه مقطعی کلیه دانشجویان سال اول رشته پزشکی و دندان پزشکی با روش سرشماری در سال تحصیلی ۹۲-۱۳۹۱ انتخاب شدند. پرسش‌نامه تهیه شده به صورت جمع ایفا در اختیار تمام دانشجویان سال اول رشته‌های پزشکی و دندان پزشکی قرار گرفت که پس از

تکمیل توسط دانشجویان، پرسش‌نامه‌ها در همان جلسه به پژوهشگر تحویل داده شد. این پرسش‌نامه مشتمل بر دو قسمت بود: قسمت اول شامل مشخصات فردی و قسمت دوم سؤالات مربوط به انگیزه دانشجویان در انتخاب رشته تحصیلی خود که بر اساس سؤالات مطرح شده در مطالعه کروسلی (کروسلی و همکاران ۲۰۰۲) تنظیم شده بود، البته تعدادی سوال نیز توسط پژوهشگر به پرسش‌نامه اضافه شد. سؤالات در ۶ حیطه اصلی «موقعیت و امنیت اجتماعی»، «ماهیت شغل»، «فرصت‌های شغلی»، «مراقبت از بیماران و ارتباط با مردم»، «استفاده از توانایی‌های شخصی» و «حیطه علاقه به علم» تنظیم شد و مطابق با مطالعه کروسلی، تجربه کار کردن با پزشک یا دندان‌پزشک به عنوان یک گزینه مستقل در نظر گرفته شده بود. بعد از ترجمه سؤالات پرسش‌نامه و تأیید آن توسط همکاران متخصص در این رشته، روایی پرسش‌نامه توسط چند نفر از متخصصان و کارشناسان محترم مرکز مطالعات و توسعه آموزش علوم پزشکی تأیید شد. جهت بررسی پایایی پرسش‌نامه Test و Retest انجام گرفت و پرسش‌نامه به فاصله ۲ هفته توسط ۱۵ نفر از دانشجویان تکمیل گردید که ضریب آلفای کرونباخ به دست آمده قابل قبول بود ($\alpha = 0.71$). پرسش‌نامه‌ها در اختیار دانشجویان قرار گرفت و از دانشجویان خواسته شد میزان تأثیر هر کدام از سؤالات پرسش‌نامه در انتخاب رشته‌های پزشکی و دندان پزشکی را با علامت زدن یکی از گزینه‌های «مهم» یا «بی‌اهمیت» مشخص کنند. سپس داده‌های حاصل از مطالعه با استفاده از نسخه ۱۹ نرم‌افزار آماري SPSS و آزمون آمار توصیفی و آمار تحلیلی chi-square مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفت و $P < 0.05$ معنادار تلقی شد.

یافته‌ها

از ۱۰۰ پرسش‌نامه توزیع شده در بین دانشجویان سال اول دندان پزشکی و پزشکی دانشگاه علوم پزشکی بابل در سال تحصیلی ۹۲-۱۳۹۱، ۹۹ پرسش‌نامه (۰.۹۹) باز گردانده شد که از این تعداد ۶۳ نفر (۰.۶۳/۶) دانشجوی رشته پزشکی (۲۶ نفر پسر و ۳۷ نفر دختر) و ۳۶ نفر (۰.۳۶/۴) دانشجوی رشته دندان پزشکی (۱۵ نفر پسر و ۲۱ نفر دختر) بودند. در مورد دانشجویان رشته دندان پزشکی، والدین ۲۱ نفر (۰.۵۸/۳۳) دارای تحصیلات یا شغل مرتبط با حیطه علوم پزشکی بودند در حالی که در مورد دانشجویان رشته پزشکی، والدین ۳۱ نفر (۰.۴۹/۲۰) دارای شرایط مذکور بودند. مقایسه و توزیع فراوانی انگیزه‌های ورود به رشته دانشجویان دندان پزشکی و پزشکی در

وجود فرصت‌های تحقیقاتی در رشته دندان پزشکی و داشتن شغلی نیازمند توانایی‌های دستی (عملی) در رشته پزشکی کمترین تأثیر را در انتخاب رشته داشته‌اند. مقایسه نمرات انگیزه انتخاب رشته میان دانشجویان دختر و پسر شرکت‌کننده در مطالعه نشان داد که انگیزه‌های مرتبط با ماهیت شغل به عنوان انگیزه انتخاب رشته دانشجویان پسر بیش از دانشجویان دختر بوده و این اختلاف معنادار بوده است. ($P=0/01$)

جدول شماره ۱ آمده است. نتایج بیانگر آن است که داشتن شغلی با پایه علمی اولین انگیزه انتخاب رشته پزشکی و داشتن موقعیت حرفه‌ای بالا اولین انگیزه برای انتخاب رشته در مورد دانشجویان دندان پزشکی بوده است. توصیه خانواده (اطرافیان)، درآمد بالا (انگیزه مالی)، داشتن موقعیت اجتماعی و معمول بودن انتخاب این رشته به عنوان اولویت اول در مورد رشته دندان پزشکی و داشتن موقعیت حرفه‌ای بالا، داشتن موقعیت اجتماعی، علاقه‌مندی شخصی به علم، زمینه کمک و خدمت‌رسانی به مردم در مورد رشته پزشکی در رتبه‌های بعدی قرار داشتند.

جدول شماره ۱ - مقایسه و توزیع فراوانی انگیزه‌های مهم دانشجویان پزشکی و دندان پزشکی در ۶ حیطه انگیزشی

P value	P value دندان پزشکی	رشته دندان پزشکی	P value پزشکی	رشته پزشکی	سهم در انتخاب رشته	
					انگیزه در انتخاب رشته	موقعیت و امنیت اجتماعی
0/164	0/000	77/8	0/000	61/9	داشتن موقعیت حرفه ای بالا	موقعیت و امنیت اجتماعی
	0/001	55/6	0/000	61/9	داشتن موقعیت اجتماعی	
	0/076	47/2	0/000	57/1	داشتن امنیت شغلی	
	0/000	63/9	0/000	55/6	درآمد بالا (انگیزه مالی)	
0/035	0/217	23/0	0/005	27/0	ساعات کاری منظم	ماهیت شغل
	0/004	8/6	0/867	36/0	داشتن شغل پر مسئولیت	
	0/558	38/9	0/009	33/3	داشتن شغل مستقل و بی واسطه	
0/000	0/161	25	0/467	27	داشتن فرصت های شغلی متنوع	فرصت شغلی
	0/205	27/8	0/000	57/1	داشتن شغل جالب و جذاب	
	0/010	8/8	0/374	40/3	داشتن شغلی با چالش زیاد	
0/006	0/006	22/8	0/000	58/1	زمینه کمک و خدمت رسانی به مردم	مراقبت از بیماران و ارتباط با مردم
	0/004	20	0/002	46/8	ارتباط با مردم	
	0/044	31/4	0/000	54	علاقه به درمان و کار بالینی	
0/245	0/328	41/7	0/002	17/7	داشتن شغلی نیازمند توانایی های دستی (عملی)	استفاده از توانایی های شخصی
	0/50	16/7	0/000	57/1	داشتن شغلی نیازمند توانایی های ذهنی	
	1/000	33/3	0/000	28/6	داشتن تجربه کار با پزشک و دندانپزشک	
	0/472	33/3	0/001	39/7	احساس استعداد فردی و شکوف شدن در این رشته	
0/000	0/001	5/6	0/001	50/8	وجود فرصت های تحقیقاتی	علاقه به علم
	0/004	8/3	0/000	60/3	علاقه مندی شخصی به علم	
	0/002	8/3	0/000	71/4	داشتن شغلی با پایه علمی	
0/112	0/009	55/6	0/000	55/6	معمول بودن انتخاب این رشته به عنوان اولویت اول	ماهیت رشته
	0/076	50/0	0/028	41/3	بیوسنه بودن اخذ دکترا در این رشته در نتیجه تنش کمتر جهت آزمون های مکرر ورودی	
	0/097	38/9	0/156	36/5	زمان کمتر جهت اخذ دکترا	
0/112	0/000	66/7	0/005	46/0		توصیه خانواده (اطرافیان)

در جدول ۲ توزیع فراوانی انتخاب رشته با توجه به شغل والدین ارائه شده است.

جدول شماره ۲ - توزیع فراوانی انتخاب رشته با توجه به شغل والدین

	رشته دندان پزشکی	رشته پزشکی
والدین با مدرک یا شغل مرتبط با حیطه علوم پزشکی	21 (58/33%)	31 (49/20%)
والدین با شغل یا تحصیلات غیر مرتبط با حیطه علوم پزشکی	15 (41/66%)	32 (55/80%)

بحث

نتایج تحقیق حاضر تفاوت‌هایی را در انگیزه انتخاب دانشجویان رشته پزشکی و دندان پزشکی نشان داد. دانشجویان دندان پزشکی داشتن موقعیت حرفه‌ای بالا، توصیه خانواده و انگیزه مالی را مهم‌ترین دلیل انتخاب رشته دانسته‌اند ولی دانشجویان پزشکی داشتن شغلی با پایه علمی، موقعیت حرفه‌ای بالا و موقعیت اجتماعی را مهم‌ترین علل انتخاب رشته پزشکی دانستند. موقعیت حرفه‌ای بالا در هر دو رشته از انگیزه‌های اصلی انتخاب رشته محسوب شده است که با نتایج برخی مطالعات در دنیا همخوانی و با برخی دیگر مغایرت دارد. چنانچه تحقیقی در استرالیا نشان داد که بیشترین دلایل انتخاب رشته دندان پزشکی، داشتن مطب مستقل، خدمت به مردم، جذابیت‌های این حرفه و کسب درآمد بوده است. انگیزه‌هایی با اهمیت کمتر شامل امکان کار با دست، ارتباط با مردم، کسب دانش و معلومات بود و موقعیت و احترام اجتماعی به طور شگفت‌آوری در آخرین رتبه قرار داشت. (برند و همکاران، ۱۹۹۶) انگیزه‌های انتخاب رشته دندان پزشکی در آفریقا شامل خدمت به جامعه، کسب موقعیت اجتماعی، استقلال کاری و کسب درآمد عنوان شد و به نظر می‌رسد که عواملی مانند کسب معلومات و ساعات کار منظم اهمیت چندانی نداشته است. (برند و همکاران، ۱۹۹۷) پیروی نتیجه گرفت که علت انتخاب رشته دانشجویان علوم پزشکی در قزوین در ۷۱/۶ درصد موارد نیاز جامعه اعلام شده بود. البته ۷۰/۸ درصد از دانشجویان اعلام نموده بودند که درآمد از انگیزه‌های اصلی انتخاب رشته محسوب می‌شود. (پیروی و همکاران، ۲۰۱۲) همچنین در مطالعه مقایسه‌ای که در سال‌های ۱۹۷۲، ۱۹۸۲ و ۱۹۹۴ در دانمارک انجام شده بود خدمت به جامعه اصلی‌ترین انگیزه انتخاب رشته دانشجویان دندان پزشکی این کشور بود و انگیزه‌های بعدی داشتن شغل، درآمد اقتصادی و موقعیت اجتماعی مناسب بود. (ویگلید و همکاران، ۲۰۰۱) نتایج پژوهشی که در دانشگاه سیدنی استرالیا در سال ۱۹۹۲ در مورد نگرش و انگیزه دانشجویان سال اول رشته دندان پزشکی نسبت به رشته تحصیلی خود انجام شد، نشان داد که مهم‌ترین انگیزه دانشجویان از انتخاب این رشته خدمت به دیگران بود. علاقه شخصی، درآمد مناسب، کسب علم و دانش و وضعیت اجتماعی مناسب به ترتیب در اولویت‌های بعدی قرار داشتند (برند و همکاران، ۱۹۹۶). در تحقیق حاضر حیطه علاقه به علم در دانشجویان دندان پزشکی و پزشکی اختلاف معناداری نشان داد به صورتی که دانشجویان

پزشکی در هر سه گزینه آن (وجود فرصت‌های تحقیقاتی، علاقه‌مندی شخصی به علم و داشتن شغلی با پایه علمی) را به طور مشخصی بیش از دانشجویان دندان پزشکی در اولویت انگیزه انتخاب رشته خود عنوان نموده بودند. نتایج مطالعه کاظمی‌زاده در بررسی انگیزه‌های دانشجویان پزشکی و دندان پزشکی رفسنجان مشابه با مطالعه کروسلی (کروسلی و همکاران، ۲۰۰۲) در کشور انگلستان نشان داد که داشتن امنیت شغلی و درآمد بالا به طور معناداری برای دانشجویان دندان پزشکی مهمتر از پزشکی می‌باشد. (کاظمی‌زاده و همکاران، ۲۰۱۲) البته در بررسی انگیزه‌های ورود به رشته دندان پزشکی در دانشگاه‌های تهران و شهید بهشتی درآمد جز عامل تعیین‌کننده در انتخاب رشته لحاظ نشده بود. (رواقی، ۲۰۰۵) در حالی که در مطالعات انجام شده در دانمارک و استرالیا، درآمد به عنوان سومین اولویت دانشجویان دندان پزشکی در انتخاب رشته تحصیلی خود بوده است. (برند و همکاران، ۱۹۹۶ و ویگلید و همکاران، ۲۰۰۱) با توجه به این مسأله به نظر می‌رسد که درآمد عامل مهمی در انتخاب رشته دندان پزشکی و پزشکی بوده و ناشی از تلقی افراد از شرایط کاری و معیشتی مناسب برای ایشان است. کاظمی‌زاده نشان داد که اکثر دانشجویان پزشکی و دندان پزشکی رفسنجان انگیزه موقعیت حرفه‌ای بالا و موقعیت اجتماعی را در انتخاب رشته خود مؤثر دانسته‌اند. (کاظمی‌زاده و همکاران، ۲۰۱۲) و ویگلید در مطالعه‌ای دراز مدت نشان داد که نقش احترام اجتماعی در انتخاب حرفه دندان پزشکی رو به افزایش است. (ویگلید، ۲۰۰۳) البته گربرت نیز نشان داد که دندان‌پزشکان در مقایسه با مشاغل دیگر از احترام اجتماعی زیادی برخوردارند. (گربرت و همکاران، ۱۹۹۲) البیتار (Al-Bitar) موقعیت اجتماعی را در کشور اردن مهم‌ترین انگیزه در انتخاب رشته دندان پزشکی دانست. ولی در انگلستان میزان اهمیت این عامل نزد دانشجویان دندان پزشکی ۶٪ و در دانشجویان پزشکی ۱۹٪ بود. (ال-بیتار و همکاران، ۲۰۰۸) در دانشجویان دندان پزشکی در دانمارک، موقعیت اجتماعی به عنوان انگیزه‌ای مهم در انتخاب رشته در ۹٪ موارد اعلام شده بود. تفاوت مطالعات انجام شده در مورد فوق می‌تواند ناشی از فرهنگ‌های متفاوت در جوامع مختلف باشد. (ویگلید و همکاران، ۲۰۰۱) نتیجه دیگر در تحقیق حاضر این بود که ماهیت شغلی، فرصت شغلی، مراقبت از بیماران و ارتباط با مردم و علاقه به علم در دانشجویان پزشکی از دندان پزشکی در انتخاب رشته مهم‌تر بوده‌اند.

کاری خود با افراد مختلفی از نظر فرهنگ، سطح سواد و میزان تحصیلات برخورد می‌کنند و شاید نسبت به سایر مشاغل رشته‌های بهداشتی، مدت زمان بیشتری را با بیمار خود می‌گذرانند. بنابراین، به نظر می‌رسد که یکی از جذابیت‌های این حرفه، تماس با مردم باشد. از طرف دیگر، انتخاب گزینه ارتباط با مردم نشان‌دهنده این مطلب است که دندان پزشکی به عنوان یک شغل اجتماعی مطرح است و تصور می‌شود که با انتخاب این شغل بتوان با افراد بیشتری در تماس بود. (هاشمی‌پور، ۲۰۰۶) در مطالعه‌ای، دلایل انتخاب رشته دندان پزشکی شامل داشتن مطب مستقل، استقلال فردی، ساعات کار منظم، کسب درآمد و خدمت به هم‌نوع بوده و عواملی مانند توصیه‌های آشنایان و آرزوی این شغل کمترین درجه اهمیت را داشته است. (هالیسی، ۲۰۰۰) در صورتی که در مطالعه حاضر توصیه خانواده یکی از موارد مهم مرتبط با انتخاب رشته دندان پزشکی عنوان شده بود. از طرف دیگر والدین افرادی که رشته دندان پزشکی را انتخاب نموده بودند بیشتر از آنهایی که رشته پزشکی را انتخاب کرده بودند دارای مدارک یا مشاغل مرتبط با حیطه علوم پزشکی بودند.

در مطالعه‌ای که توسط رایس انجام شد انگیزه‌های شغل دندان پزشکی، درآمد، ارتباط با مردم، استقلال شغلی و موقعیت اجتماعی بوده در حالی که عواملی همچون علاقه‌مندی شغلی، کمک به مردم و وارد شدن به کادر بهداشتی از کمترین اهمیت برخوردار بوده است. (رایس و همکاران، ۱۹۹۷) مطالعه‌ای در اسکاتلند نشان داد که دانشجویان پسر نسبت به دختران به‌طور معناداری رشته دندان پزشکی را تحت تأثیر عوامل مالی انتخاب می‌کنند در حالی که دختران به اشتغال نیمه‌وقت توجه دارند. (بالدوین و همکاران، ۱۹۹۱) در تحقیق هاشمی‌پور، خدمت به جامعه، پس از ارتباط با مردم، دومین انگیزه انتخاب حرفه دندان پزشکی بود. ایشان عنوان نمودند که خدمت به جامعه یکی از ویژگی‌های شغل‌هایی همانند پزشکی و دندان پزشکی حتی در سنین جوانی و قبل از ورود به دانشگاه می‌باشد. اهمیت خدمت به جامعه نشان می‌دهد که دهان نیز به عنوان عضوی با اهمیت از اعضای بدن در انتخاب این رشته مطرح است و نشان‌دهنده توسعه پایدار این رشته در طی سال‌های آینده می‌باشد. همچنین موقعیت اجتماعی بعد از ارتباط با مردم و خدمت به جامعه قرار داشت. اولویت انگیزه خدمت به جامعه بر موقعیت و احترام اجتماعی برای دانشجویان دندان پزشکی قابل توجه است. (هاشمی‌پور، ۲۰۰۶) مطالعات مختلف نشان می‌دهد که دستیابی به موقعیت و احترام اجتماعی

در تحقیق کاظمی‌زاده نیز انگیزه‌هایی همانند داشتن شغلی با چالش زیاد و ارتباط با مردم در انتخاب رشته دانشجویان پزشکی مهم‌تر از دندان پزشکی به نظر می‌رسید و ۸۰٪ از دانشجویان پزشکی و دندان پزشکی انگیزه کمک و خدمت‌رسانی به مردم را مهم دانستند. (کاظمی‌زاده و همکاران، ۲۰۱۲) کروسلی نیز به نتیجه مشابهی دست یافته بود. (کروسلی و همکاران، ۲۰۰۲) دلیل مورد مذکور را شاید بتوان به این مسأله نسبت داد که پزشکان بیش از دندان‌پزشکان با بیماران ارتباط داشته، با ایشان وقت بیشتری را می‌گذرانند و با بیماری‌هایی که بر سلامت عمومی بیمار تأثیر می‌گذرانند در رابطه بوده و حس نوع‌دوستی و رضایت حاصل از کمک و خدمت‌رسانی به بیمار در آنها تقویت می‌شود. انگیزه دانشجویان در حیطه استفاده از توانایی‌های شخصی بین دو رشته اختلاف آماری معناداری نشان نداد ولی در مطالعه کاظمی‌زاده دانشجویان دندان پزشکی به‌طور معناداری انگیزه داشتن شغلی نیازمند توانایی‌های دستی را بیشتر از دانشجویان پزشکی مهم دانسته بودند. (کاظمی‌زاده و همکاران، ۲۰۱۲) در پژوهشی دانشجویان سوئدی امکان با دست را مهم‌ترین علت انتخاب رشته دندان پزشکی دانستند. (ویدستروم، ۱۹۹۰)

نکته دیگر اینکه دانشجویان پزشکی بیش از دندان پزشکی شرکت‌کننده در این مطالعه، داشتن تجربه کار با پزشک و دندان‌پزشک را به عنوان عامل مؤثر در انتخاب خود تلقی کردند. کروسلی نیز نتیجه گرفت که بیش از نیمی از دانشجویان پزشکی و دندان پزشکی تجربه کار کردن با پزشک و دندان‌پزشک را در انتخاب رشته خود مؤثر دانستند. (کروسلی و همکاران، ۲۰۰۲) در پژوهش حاضر موارد مرتبط با ماهیت شغل در پسرها بیش از دخترها در انتخاب رشته مهم به نظر می‌رسد ولی کاظمی‌زاده داشتن شغلی با توانایی دستی و امنیت شغلی را به‌طور معناداری در پسران دندان پزشکی بیش از پزشکی ملاحظه نمودند. از طرف دیگر دانشجویان پسر پزشکی داشتن شغلی پرمسئولیت و داشتن شغلی با چالش‌های زیاد و ارتباط با مردم را نسبت به دندان پزشکی در انتخاب رشته مهم‌تر دانسته بودند. دانشجویان دختر دندان پزشکی انگیزه ساعات کاری منظم و داشتن شغلی نیازمند توانایی‌های دستی را در انتخاب رشته خود به‌طور معناداری مهم‌تر از دانشجویان دختر پزشکی دانسته بودند (کاظمی‌زاده و همکاران، ۲۰۱۲). هاشمی‌پور در بررسی انگیزه‌های ورود به رشته دندان پزشکی کرمان عنوان نمود دندان‌پزشکان از جمله افرادی هستند که در طول دوره

Brand, AA, Chike, UM, Thomas, CJ 1996, Choosing dentistry as a career, a profile entering student (1992) to the university of Sydney Australian, *Aust Dent J*, Vol.41, No.3, Pp. 198-205.

Brand, AA, Chikte, UM 1997, Student attitudes to dentistry in South African dental schools, *J Dent Assoc S Afr*, Vol.52, No.12, Pp. 713-720.

Crossley, ML, Mubarik, A 2002, A comparative investigation of dental and medical student's motivation towards career choice, *Br Dent J*, Vol.193, No.8, Pp. 471-473.

Gerbert, B, Bernzweig, J, Bleecker, T, et al 1992, How dentists see themselves, their profession, the public, *J Am Dent Assoc*, Vol.123, No.12, Pp. 72-78.

Hallissey, J, Hannigan, A, Ray, N 2000, Reasons for choosing dentistry as a career: a survey of dental students attending a dental school in Ireland during 1998-99, *Eur J Dent Educ*, Vol. 4, No.2, Pp. 77-81.

Hashemipour, M 2006, Dental student's motivation for entering dentistry in Kerman School of Dentistry, *Iranian J Med Educ*, Vol.6, No.1, Pp. 109-115. (In Persian)

Kazemizadeh, Z, Rezaeian, M, Farnoodi, M 2012, Evaluation of motivations for choosing field of study among medical and dental students of Babol university of medical sciences, *J Rafsanjan Univ Med Sci*, Vol.10, No.4, Pp.279-288. (In Persian)

Lawson, WR 1976, The choice of dentistry as a career, *NZ Dent J*, Vol. 72, No.329, Pp. 155-158.

Payrovi, N, Derakhshan, F, Karimi, T, et al 2012, Factors influencing the selection of study field in students of Qazvin University of Medical Sciences, *JQUMS* 2012, Vol.16, No.2, Pp. 87-90. (In Persian)

Ravaghi, V, Sadr, AR, Borzabadi Farahani, N 2005, The motivation of dental students to enter the dental school in 2003, *Beheshti Univ Dent J Dent*, Vol. 22, No, 4, Pp. 597-604. (In Persian)

از دیگر انگیزه‌های مهم برای انتخاب حرفه دندان پزشکی بوده است و این موضوع جایگاه بالایی از نظر انگیزه انتخاب رشته در بین دانشجویان دارد و حداقل در بین سه انتخاب اول قرار داشته است. این در حالی است که در مطالعه‌ای، احترام و موقعیت اجتماعی نسبت به سایر عوامل از موقعیت پایین‌تری برخوردار بوده است. از طرف دیگر درآمد عامل چندان مهمی برای ورود دانشجویان به حرفه دندان پزشکی نبوده است. شاید این وضعیت نشان‌دهنده سیر صعودی دانش‌آموختگان این رشته در طی چند سال اخیر، بازار کاری کمتر برای این رشته و درآمد بالاتر برخی مشاغل دیگر باشد که می‌تواند تا حدی این موضوع را توجیه نماید. با این وجود، نباید تأثیر عامل درآمد در انتخاب حرفه دندان پزشکی را نادیده گرفت. دانشجویان هر دو رشته پزشکی و دندان پزشکی در انتخاب رشته خود به موقعیت اجتماعی و حرفه‌ای توجه داشتند که بیانگر این مسأله است که این مشاغل همچنان در اولویت انتخاب رشته‌های دانشگاهی بوده و طرفداران زیادی دارند. در مجموع نتایج پژوهش حاضر با نتایج مطالعات دیگر در نقاط مختلف دنیا شباهت‌هایی داشته که می‌توان آن را به در اولویت قرار گرفتن رشته‌های پزشکی و دندان پزشکی در نقاط مختلف دنیا نسبت داد. تفاوت‌های موجود در مطالعات مختلف را نیز می‌توان به تفاوت در فرهنگ‌ها و وضعیت اقتصادی-اجتماعی جوامع مختلف نسبت داد.

تقدیر و تشکر

از دانشجویان دانشکده‌های پزشکی و دندان پزشکی دانشگاه علوم پزشکی بابل که در تکمیل پرسش‌نامه‌ها یاری‌مان نمودند تشکر و قدردانی می‌گردد. این مقاله، حاصل طرح تحقیقاتی مصوب شورای محترم پژوهشی به شماره ۹۱۳۵۱۸ در دانشگاه علوم پزشکی بابل می‌باشد و از معاونت محترم تحقیقات و فناوری دانشگاه علوم پزشکی بابل به جهت حمایت مالی قدردانی می‌گردد.

References

- Al-Bitar, ZB, Sonbol, HN, Al-Omari, IK 2008, Reasons for choosing dentistry as a career by Arab dental students, *Eur J Dent Educ*, Vol. 12, No.4, Pp. 247-251.
- Baldwin, PJ, Dodd, M, Rennie, JS 1998, Careers and patterns of work of Scottish dental graduates: 1991 and 1994, *Br Dent J*, Vol.185, No.5, Pp. 238-243.

Vaglum, P, Wiers – Jenssen, J, Ekeberg, O 1999, Motivation for medical school: the relationship to gender and specialty preferences in a nationwide sample, *Med Educ*, Vol. 33, No. 4, Pp. 236-242.

Vigild, M, Schwarz, E 2001, Characteristics and study motivation of Danish dental students in a Longitudinal perspective, *Eur J Dent Educ*, Vol. 5, No.3, Pp. 127-133.

Widstrom, E, Birn, H, Haugejorden, O et al 1990, Dental students' views on their education and study circumstances in Nordic countries, *Swed Dent J*, Vol. 14, No.3, Pp. 123-129.

Rice, CD, Hayden, WJ, Glaros, AG, et al 1997, Career changers dentists who choose to leave private practice, *J Am Coll Dent*, Vol. 64, No. 1, Pp. 20-26.

Rice, CD, Glaros, AG, Shouman, R, et al 1999, Career choice and occupational perception in accelerated option traditional dental students, *J Dent Educ*, Vol.63, No.4, Pp. 334-338.

Tajkey, J, Sorori, R, Mazloomzade, S, et al 2008, University Entrance Motivation of Pharmacy Students of Zanzan Pharmacy School, *J Develop Educ Zanzan Med Univ*, Vol. 1, No. 1, Pp. 29-35.

Evaluation of Motivations Relating to Academic Major choice among Medical and Dental Students at Babol University of Medical Sciences

Maryam Seyedmajidi^{1,*}

Reza Joodi Chalan²

Sorayya Khafri³

Iman Jahanian⁴

¹: Faculty member, Dental materials research center, Dental faculty, Babol University of Medical Sciences, Babol, Iran

²: Dental student, Students Research Committee, Dental faculty, Babol University of Medical Sciences, Babol, Iran

³: Faculty member, Statistics and Epidemiology Department, Babol University of Medical Sciences, Babol, Iran

⁴: Faculty member, Department of medical education, Education Development Center, Babol University of Medical Sciences, Babol, Iran

Abstract: Due to many factors such as culture, climate, and economy could affect students' motives in choosing a field of study at university, the present study was to determine the motives of medical and dental students at the Babol University of medical sciences for choosing major. A valid and reliable questionnaire inquiring students' demographic characteristics and their incentives for entering dentistry and medicine was distributed. Then the data were analyzed by Chi-Square test along using SPSS version 19; and the statistics obtained ($P < 0.05$) was considered significant. From 100 Distributed questionnaires, 99 questionnaires (99%) were returned. The scientific basis of career was the first motivation of the selection medicine as academic major, and a high professional status for dental students was a primary motivation for choosing this field, too; moreover, Job-related incentive was considered as strong motivation for male students than female students in course selection that this difference was significant ($P = 0.01$). Considering the results, it should be noted that both medical and dental students had high level of motivation in choosing a career upon to their social and professional status which suggests that this issue remains as a priority in the selection of academic disciplines for the majority of supporters.

Keywords: Motivation, Dental student, Medical student, Choosing field of study

***Corresponding author:** Faculty member, Dental materials research center, Dental faculty, Babol University of Medical Sciences, Babol, Iran

Email: ms_majidi79@yahoo.com